

Öz (Tez Özeti, Abstract) Hazırlama Kılavuzu

1. KILAVUZUN AMACI

Bu kılavuz, TÜBİTAK/TÜRDOK'un geliştirdiği Bilimsel ve Teknik Veri Tabanı için İngilizce ve bilgi veren öz (informatic abstract) yazarken uyulması gereken kuralları belirlemek, ayrıca araştırmacılara ve yazarlara yayınlarına öz hazırlamada yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

2. ÖZÜN TANIMI

Kılavuzda "öz" terimi, özü hazırlayanlar tarafından (yazar ya da abstraktör) bir belgenin içeriğinin eleştiri ve yorum katılmadan bazı kurallara uyularak özetlenmesi anlamında kullanılmıştır.

3. ÖZÜN AMACI VE NİTELİĞİ

- Özün amacı, bir belgede işlenen konuların ana noktalarını ortaya çıkarmaktır.
- Özde, çalışmanın amacı, kapsamı, yöntemi, yapılan gözlemler, uygulamalar, bulgular, okuyucuya aslını inceleyip incelememe hususunda karar verdirebilecek açıklıkta yazılmalıdır.
- Öz, bilgisayar aracılığı ile yayın tarama yapılmasına olanak sağlayacak nitelikte olmalıdır.
- Aslının el altında bulunmadığı durumlarda, belgenin yerini tutacak derecede yeterli bilgi içermelidir.

4. ÖZÜN UZUNLUĞU

Öz, hazırlanan belgenin uzunluğuna bağlı olarak, en az 100, en fazla 250 sözcükten oluşmalıdır. Olağan dışı hallerde 400 sözcüğe kadar çıkılabilir.

5. ÖZÜN YAPISI

Bilgi veren özde bulunması gereken öğeler şunlardır:

5.1 Amaç

Eserin başlığından açıkça anlaşılmadığı takdirde çalışmanın amaç ve kapsamı özde belirtilmelidir.

5.2 Yöntem ve Materyal

Çalışmada uygulanan temel yöntemler, yeni teknikler, yapılan işlemler ve kullanılan materyal özetlenmelidir.

5.3 Bulgular

Çalışmada, ortaya konulan önemli bulgular özde mutlaka belirtilmelidir.

5.4 Sonuç

Çalışmanın amacı, yapılan öneriler, bulgular ve değerlendirmelerle bağlantılı olarak çıkarılan sonuçlar özde verilmelidir.

Bu öğelerin sırası genel olarak bir belgenin sunuluşundaki sıradır. Kullanıcıların gereksinimlerine göre, özde bu öğelerin sırası değişebilir. Yani önce sonuç, sonra

bulgular, yöntem ve materyal kaydedilebilir.

6. ANLATIM BİÇİMİ

6.1 Paragraf ve Cümle Yapısı

Öz, genelde bir paragraftan oluşmalıdır. Ancak bir yayında farklı konular işlenmişse, birden fazla paragraf kullanılabilir. Cümleler kısa olmalı ve dilbilgisi kurallarına uymalıdır. Akıcılık ve okunabilirliğe dikkat edilmelidir. (İngilizce’de yaklaşık 12 sözcükten oluşan cümleler, rahatlıkla anlaşılabilir.)

Cümleler tam olmalıdır. Devrik ya da telgraf ifadesine kaçan cümlelerden kaçınılmalıdır. Fiilli ifadeler, yan cümleler, a, an, the gibi harfi tarifler atlanmamalıdır.

Kullanılan sözcüklerin yazılan kapsamda açık olmayan anlamlara sahip olup olmadıkları denetlenmelidir.

Kullanılan terimlerin kısaltmalarının yaratabileceği çelişkiler düşünülürken esas alınacak kıstas ise, okurların uzmanlaşma düzeyleri olmalıdır. Bu bakımdan kısaltmalarda, meslek jargonunu içeren sözcükleri, ticari isimleri kullanırken aşırıya kaçılmamalıdır.

Aksine neden olmadıkça yazarın fikirlerinin sırası korunmalıdır. Özün temel amacı orijinal belgeyi yansıtmasıdır.

Tarihçe, konunun nereden çıktığı iyi bilinen tekniklerin, süreçlerin, varsayımların, aksiyonların ve araçların açıklamaları öz bünyesine alınmamalıdır.

Öz, yeni kuramlar, hipotezler, sonuçlar ve yorumlar üzerinde yoğunlaştırılmalıdır. Sayısal verilerden bahsederken gerektiğinde hata payları da belirtilmelidir. Standartlaştırılmış testler, teknikler ve araçlar, tam isimleriyle verilmelidir.

6.2 Giriş Cümlesi

Özün giriş cümlesi, eser adının tekrarı olmamalı ve mümkün olduğunca anlama katkısı bulunmayan, aşağıdaki ibarelerle başlamamalıdır:

“This research work...” “Bu tezin amacı...”
“This article is a report on...” “Bu araştırmanın amacı...”
“This paper takes a brief look at...” “Araştırmamıza göre...”
“The authors studied...” “Yaptığımız incelemeler sonucu...”
“It is the authors belief that..”

İyi bir giriş cümlesi, belgenin konusunu özetlemelidir.

Örnekler:

- Machintosh Dam is a concrete decked rockfil dam of 75 m height and 470 m crest lenght, containing 926,670 m³ of quarried rock.
- Quality Control Circles (QCC) have become a popular remedy to productivity problems.
- Coal use is expected to increase substantially in many parts of the world during the next few decades.
- Leakage is a major problem with every form of fluid power.
- The passenger car of the future will have to meet the demands for less energy consumption, lower exhaust gas emissions, lower noise levels, more safety for

occupants and other traffic-mix constituents.

- In a world suffering from inflation and fossil-fuel depletion, hydropower offers stable prices and permanence.

6.3 Fiil Zamanları

Değişik bir zamanda anlatma zorunluluğu olmadıkça bütün fiillerde aynı zaman kullanılmalıdır.

- Bir işlemi anlatırken geçmiş zaman,

Örnek:

“The mixture was distilled”.

- Çalışmayı özetlerken, grafik ve şekilleri anlatırken geniş zaman,

Örnek:

“The rate of catalysis increases with the temperature”.

- Analitik işlemlerle ilgili direktifler için emir kipi kullanılmalıdır.

Örnek:

“Dissolve with aqua regia and than evaporate the solution”.

6.4 Etken, Edilgen Fiiller ve Üçüncü Şahıs

Açık, kısa bir anlatım sağlamak için etken fiil kullanılmalıdır. Bununla birlikte eylemin vurgulanmak istendiği durumlarda edilgen fiil kullanılabilir.

Örnek:

- “Iron - containing bauxites sweeten gasolines in the presence of the air”.
- “The relative absorption coefficients of ether, water, and acetylene were measured by...”.

Anlamda karışıklık yaratmadıkça üçüncü şahıs kullanımı tercih edilmelidir.

6.5 Terminoloji

Bilgisayarla yapılacak yayım taramalarında özlerden de yararlanılacağından, çalışmada geçen teknik terimler ve anahtar sözcükler özde mutlaka kullanılmalıdır. İlgili bilim dalında ilk kez kullanılan terimler, tanımı ile birlikte verilmelidir.

6.6 Kısaltmalar

Kısaltma, kısaltılmış ad, sembol ve ölçü birimleri için uluslararası standartlar uygulanmalı, özel isimler kısaltılmamalıdır.

6.7 Yazım Kuralları

İngilizce yazım kuralları için “Webster’s” sözlüklerinden, Türkçe yazım kuralları için “Yazım Kılavuzu”ndan yararlanılmalıdır.

ÖZ ÇIKARMA SÜRECİ HAKKINDA BAZI GENEL TAVSİYELER

Öz çıkarma işlemini yaparken aşağıda belirtilen aşamalara dikkat edilmesi önerilir. Belgeyi, içeriğini ve amacını nasıl açıklayacağınızı düşünerek okuyunuz. Bu arada başka kaynaklardan da yararlanmanız gerekiyorsa, bundan kaçınmayınız. Öz çıkartan kişi, riskli, kısa yollara sapmamaya özen göstermelidir. Özde kullanılacak bilgilerin çoğu belgenin ilerlemiş sayfalarında yer alır. Sonuçlar, yorumlar, öneriler, tartışmalar gibi kısımların özetleri, özde yer almaya daha fazla adaydır. Giriş paragrafları ise daha ziyade öz çıkartan için, onu nasıl çıkartacağı konusunda faydalı olur.

Belgeyi incelerken önemli noktaları not aldığınız takdirde, özü yazmaya

başladığınızda kendi kendinize kolaylık sağlamış olursunuz. Bu eylem size özü hazırlarken vakit kazandıracaktır.

Öz, birkaç kez yazılmalıdır. İlk önce yazım stilini, ifade kısaltmalarını dikkate almayan bir ham öz hazırlanmalıdır. Sonra bu ham öz, doğru imla, iyi ifade, noktalama, bütünlük ve kısalık açısından denetlenip düzeltilmelidir. Bu arada, özel isimler kimyasal ve matematiksel formüller gibi saklı hataların çokça bulunduğu yerler dikkatle incelenmelidir.

Daha sonra ise, düzeltilmiş ham öze, bu kez stil açısından da gözden geçirilmek suretiyle son şekli verilmelidir.

Not: Dilin yapısından kaynaklanan özellikler dışında, bu kılavuz Türkçe özler için de geçerlidir.